

koska sotien jälkeinen maailmankaupan avautuminen mahdollisti maan talouskasvun ja Japani oli maailman toiseksi suurin talous yli neljän vuosikymmenen ajan vuosina 1968–2010 (esim. Jain & Williams 2011). Myös koulutustason ja -järjestelmän haasteita koskeva maininta sekä kansalaisyhteiskunnan ohuutta koskeva hieman laajempi käsittely olisi ollut toivottavaa ottaen huomioon maan taloudellisen menestyksen. Erilliset tietosivut tuovat tiivistä lisätietoa Japanin keisari- ja hallituskausista, *ainu*-kansasta, *Edo*-kauden kulttuurituotteista (mm. *kabuki*-teatteri, puupiirokset), korealaisesta vähemmistöstä Japanissa sekä Japanin poliittisesta rakenteesta. Muutama tietolaatikko on kuitenkin sijoitettu erikoisen kauas asianomaisen aiheen varsinaisesta käsittelystä ja siten ne näyttävät ensilukemalla hieman irrallisina.

Koreaa koskeva luku korostaa kahtia jakautuneen maan selviytymistarinaa, mikä on oikeutettua ajatellen Koreoiden osin hyvinkin traagista menneisyyttä ja nykyisyyttä. Nykyisen Korean alueen esihistoria ulottuu 10 000 vuoden taakse, jolloin niemimaan pysyvä asutus on alkanut. Luvussa esitellään maan poliittinen historia, mukaan lukien muinaiset valtakunnat, dynastioiden aika, siirtomaa- ja miehitysaika sekä valtionmuodostus. Samaten Etelä- ja Pohjois-Korean poliittista nykytilannetta ja taloutta kuvataan ansiokkaasti. Korean kielestä ja kirjaimistosta sekä Pohjois-Korean *juche*-aatteesta kerrotaan tietolaatikoissa, mutta luvussa olisi voinut avata lähemmin Suomessa vielä melko vähän tunnettua mutta omintakeista korealaista kulttuuriperintöä. Korealaiset edustavat yhtä maailman vanhimmistä edelleen olemassa olevista kulttuureista, jossa yhdistyvät varhaisten korealaisten paimentolaisheimojen ja muinaisen kiinalaisen kulttuurin ainekset. Myös Suomessa jo tunnettua nykykulttuuria, kuten nykyelokuva ja K-pop -musiikkia, olisi ollut hyvä esitellä lyhyesti niiden kansainvälisen merkityksen valossa.

Kirjan viimeinen luku käsittelee Itä-Aasian alueellista yhteistyötä. Luvussa esitellään kattavasti yhteistyön historiaa ja nykytilannetta, mutta huomioidaan kiitettävästi myös yhteistyötä edelleen haittaavat historialliset

jännitteet ja nykyiset kiistat. Tietosivuissa valotetaan lähemmin tätä historiallista painolastia sekä aluekiistoja, jotka hidastavat merkittävästi nykyistä alueellista yhdentymiskehitystä. Toisaalta ajankohtaisiin energia- ja ympäristöhaasteisiin liittyen mainitaan maiden olevan edelläkävijöitä ympäristöyhteistyössä. Tämän yhteistyön muodoista olisi ollut mukava lukea enemmänkin.

Kaiken kaikkiaan teos on ansiokas Itä-Aasian poliittista historiaa, valtiojärjestelmiä, taloutta ja alueellista yhteistyötä esittelevä johdatus, unohtamatta kulttuurin ja uskontojen vaikutusta maiden nyky-yhteiskuntiin. Kattavassa teoksessa on luonnollisesti joitakin päällekkäisyyksiä, mutta ilmiöiden esittely eri yhteyksissään auttaa lukijaa muodostamaan täydempää kokonaiskuvaa alueen kehityksestä. Lukujen erityyppiset rakenteet ja painotukset viittaavat oppikirjaksi tarkoitettun teoksen hienoiseen epätasaisuuteen, joskin kyseessä saattaa olla tietoinen valinta rikastuttaa kokonaisuutta ja painottaa maiden erityispiirteitä. Tekstissä ei ole lähdeviitteitä, mutta kunkin luvun loppuun on listattu muutamia suomen- ja englanninkielisiä kirjasuosituksia lisäluke- mistoksi aiheesta kiinnostuneille. Kuvitus ja kartat täydentävät tekstiä mainiosti. Kirjaa voi erittäin lämpimästi suositella kaikille Itä-Aasiasta kiinnostuneille maantieteen opiskelijoille.

KIRJALLISUUS

- Athukorala, P. (2017) *China's Evolving Role in Global Production Networks: Implications for Trump's Trade War*. Teoksessa Song, L., Garnaut, R., Fang, C., & Johnston, L. (toim.) *China's New Sources of Economic Growth, vol. 2. Human Capital, Innovation and Technological Change*, 363-388. ANU Press, Acton. <<https://library.oapen.org/bitstream/handle/20.500.12657/31186/635291.pdf>>
- Jain, P. & Williams, B. (2011; toim.) *Japan in Decline: Fact or Fiction?* Global Oriental. Brill, Leiden.

ERJA KETTUNEN-MATILAINEN

*Talousmaantiede,
Turun yliopisto*

Liikunnasta liikkumiseen

ITKONEN, HANNU (2021). *Liikkumisen sosiologia*, 192 s. Vastapaino, Tampere.

Liikkumisen sosiologia on oppikirja, joka tähän saakka on puuttunut. Sen on kirjoittanut pitkän linjan liikkumisen tutkija ja monen liikkumisen keskittyvän yhteiskuntatieteilijän opettaja ja ohjaaja, liikuntasosiologian professori Hannu Itkonen. Heti esipuheessa Itkonen linjaa tarkastelevansa kaikenlaista ihmisten liikkumista ja määrittelee kirjan pääfokukseksi liikunnan sijasta liikkumisen. Tämä näkyy myös kirjan kannessa, jossa perinteisemmän liikunnan ohella muun muassa e-urheiluun ja poimitaan marjoja tai sieniä. Myös kannen hai-

lakan vaaleanpunainen väri on epäilemättä harkittu irtiotto perinteisesti maskuliinisia arvoja korostavasta liikunnan ja urheilun kentästä. Kirjoittaja lupaa kuitenkin kriittistä suhtautumista liikkumiseen liittyviin ilmiöihin.

Liikkumisen sosiologia koostuu johdannosta ja kolmesta osasta, joista jokainen rakentuu edelleen päälle. Johdannossa tarkastellaan liikkumisen, liikunnan ja urheilun kulttuurisen ja yhteiskunnallisen kontekstin historiallisia muutoksia. Jo tässä huomaa liikkumisen näkökulman raikkauden, sillä se mahdollistaa äänikuisen ”mikä on liikuntaa ja mikä ei ole” -keskustelun ohittamisen. Kirjan ensimmäisessä osassa tutustutaan sosiologian perustavanlaatuisiin lähtökohtiin ja muutamiin

keskeisiin klassikoihin varsin perinteiseen tapaan. Tässä osassa näkökulma on oppikirjamainen ja lukijaksi on selvästi oletettu sosiologiaan ensimmäistä kertaa perehtyvä opiskelija. Toisessa osassa liikkuminen määritellään sosiologiseksi ilmiöksi muutamia keskeisiä sosiologeja hyödyntäen. Tässä historiallisessa tarkastelussa erityisfokuksena on ruumiillisuuden kontekstuaalisuus eli sen sidonnaisuus tiettyyn aikaan ja paikkaan.

Kolmas, reilusti yli puolet koko kirjasta kattava osa kokoaa moninaista, niin vanhemmaa kuin aivan uusinta liikkumisen tutkimusta viiden teeman alle. Sateenvarjomaisena pääfokuksena tässä osassa on muutos. Toteuttajina esitellään seurat, julkinen sektori ja yksityinen sektori. Tekijöitä tarkastellaan ensin elämäntulun näkökulmasta keskittyen erikseen lapsiin, nuoriin ja aikuisiin. Tässä yhteydessä avataan myös vammaisten, maahanmuuttajien ja seksuaalivähemmistöjen liikuntakulttuureihin kuulumisen mahdollisuuksia ja kiinnitetään huomiota liikuntakulttuurin ulossulkemisiin ja yhdenvertaisuuspyrkimyksiin. Myös liikuntaan liittyvä matkailu ja fanikulttuuri ovat päässeet lyhyesti mukaan. Liikkumisen tiloja esittelevä osio lähtee liikkeelle tilojen valtageometrioista ja päättyy liikkumisen tilojen historiallisen tarkastelun ja uusilla tavoilla merkityksellistytien tilojen kautta liikkumisen ympäristökysymyksiin.

Tulkitsijoista kertova osio on niin herkullisen kriittinen, että sen olisi toivonut olevan laajempi ja syväluotavampi. Siinä tarkastelu keskittyy muun muassa kilpaurheiluun nationalististen pyrkimysten areenana, medikalisaation ja liikkumisen suhteeseen, ruumiin kontrollin muotoihin kilpaurheilussa, mediaan liikunnan sosiaalisen kontrollin toimijana ja sen kriittikkona sekä suomalaisen liikuntapolitiikan valta-asetelmiin. Viimeisessä osiossa kirjoittaja hahmottelee liikkumisen sosiologian mahdollisia ja todennäköisiä tulevaisuuden orientaatioita.

Kirjan kolmannessa osassa on selvästi kirjan keskeisin anti. Se kokoaa ansioituneesti yhteen suuren osan viime vuosien liikuntaan ja liikkumiseen keskittyvää tutkimusta. Siitä näkee, että kirjoittaja on ollut liikuntatutkimuksen kentällä näköalapaikalla muun muassa journalien toimituskunnissa, väitöskirjojen ohjaajana, esitarkastajana ja vastaväittäjänä sekä eri toimielimissä. Tämä osa tarjoaa eniten mielenkiintoisia näkökulmia huolellisesti jäsennehtynä aiheeseen jo jonkin verran perehtyneelle. Liikkumisen yhteiskuntatieteellisenä ilmiönä perehtymisen vasta aloittaneelle opiskelijalle se saattaa kaikessa runsaudessaan olla hieman vaikeasti hahmotettava, vaikka kirjan alkuosa sitä hyvin pohjustaakin.

Vaikka kirjan fokus on jo nimen perusteella sosiologiassa, antaa se myös muille yhteiskuntatieteilijöille

vähintäänkin kiinnostavan katsauksen liikkumisen yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen kenttään. Juuri maantieteen näkökulmasta kiinnostavimpia lienevät ympäristönäkökulmat, liikkumisen valtageometriat ja ylipääntään liikkumisen tiloihin kiinnittyvät aiheet. Kovin syvälle mihinkään yksittäiseen aiheeseen ei kirjaa luki- lla pääse perehtymään, mikä ei varmasti oppikirjan kohdalla ole ollut tarkoituksaan. Onneksi laaja lähdeluettelo tarjoaa lisälueuttavaa jokaisesta teemasta, jos vain lukija jaksaa etsiä itseään kiinnostavien aiheiden viitteet kirjan lopusta.

Liikuntasosiologian kentän uudelleen määrittely ja kirjoittajan lupaus kriittisen otteen hyödyntämisestä kutsuvat lukemaan kirjaa siitä näkökulmasta, mitä muita irtiottoja se onnistuu tekemään. Ainakaan ”urheilun hyvä kertomus”, liikkumattomuuskeskustelusta ponnistava liikunnan edistäminen ja huippu-urheilu eivät säästy kriittisen sosiologin katseelta. Kriittisen katseen olisi suonut ulottuvan tiukemmin tai laajemmin myös kysymyksiin siitä, keille liikunta tarjoaa kuulumisen paikkoja ja keille ei, ja mitkä ovat ilmiön yhteiskuntatieteelliset perusteet. Erityisesti sukupuoleen liittyvä keskustelu on yllättävän vähäistä ottaen huomioon sukupuolen merkityksen liikunnan kentillä. Näistä aiheista löytyy ajankoh- taista tutkimusta, joista osaa kirjoittaja on itsekin ollut tekemässä tai vähintään ohjaamassa. *Liikkumisen sosiologia* lähdeluettelo kertoo paljon myös itse yhteiskuntatieteellisen liikuntatutkimuksen kentästä, sillä selkeästi suurin osa viitatuista tutkijoista näyttäisi

olevan nimen perusteella miehiä.

Entä onnistuuko fokuoitouminen liikkeeseen vai edustaako kirja liikuntasosiologiaa uuden nimen alla? Määritelmällisesti liikkuminen kulkee hyvin mukana läpi kirjan ja monessa kohdassa lukija miettii, että näkökulma olisi merkittävästi kapeampi, jos tarkastelun kohteena olisi pelkästään liikunta ja urheilu. Valtaosa esittelystä tutkimuksesta kuitenkin käsittelee, jos nyt ei perinteistä, niin ainakin melko kiistatta liikunnaksi tai urheiluksi määriteltävää toimintaa. Se voi tosin olla myös ansio, sillä kenties liikkumisen liian laaja empiirinen skaala olisi tehnyt teoksesta hankalasti hahmotuvan.

On selvää, että *Liikkumisen sosiologia* on asiantunteva kontribuutio liikkumisen yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen kentällä. Ennen kaikkea se on monipuolinen esitys liikkumisen yhteiskuntatieteellisestä tutkimuksesta 2020-luvun alussa.

ANNI RANNIKKO

Yhteiskuntatieteiden laitos,
Itä-Suomen yliopisto